

dr Janusz Szymankiewicz
Warszawa, 2023

Fang Qiniang

– waleczna chińska kobieta

*Dr Janusz Szymankiewicz
Sikung Tientihui Ving Tsun Kuen Bolan Guan*

Fot.1. Widok z wyspy Gulangyu na panoramę miasta Xiamen

Historia rozwoju systemu *kung fu*, który Fang Qiniang stworzyła przed 300 laty, jest najlepiej udokumentowaną w Chinach. Jakkolwiek niewątpliwie jest realną postacią historyczną, to nie można powiedzieć tego samego o faktach z pierwszej połowy jej życia.

Legendarne podania sugerują, że przyszła na świat w jednej z wiosek okręgu Lishui w prowincji Zhejiang w okresie końca panowania dynastii Ming (połowa XVII wieku). Ojcem był Fang Zhanggong (Fang Zhong, Fang Huishi; ? - c.1684), a matką miała być Lee Pikling.

Lishui to okręg z wioskami z czasów dynastii Tang. W XX wieku osiągnął status miasta, a przyległe tereny aż do granicy prowincji Fujian status okręgu specjalnego, potem dystryktu.

Rodzina Feng miała być zamożna tak, że Fang Zhong miał okazję od wczesnych lat czerpać pierwsze doświadczenia w *kung fu* u wędrownych mistrzów, zatrudnianych do ochrony przez rodzinę. Fang Zhong stracił wcześniej żonę po urodzeniu córki.

Tereny Lishui po upadku dynastii Ming w 1644 roku, w znacznej części objęły walki w ramach insurekcji Zheng Zhenggonga (Koxingi; 1624-1662), co uruchomiło duże migracje ludności z prowincji Zhejiang na nadmorskie tereny prowincji Fujian, również nią objęte.

Fang Zhong miał być członkiem sztabu armii Koxingi i osiadł wraz z córką w Amoy (Xiamen) tj. centrum jego działalności, obejmującej swym zasięgiem region nad wybrzeżem w skład którego wchodziły miasta Quanzhou (Zayton, Chin-chew) i Zhangzhou. Niektóre z podań głoszą, że używał wówczas pseudonimu „Biały Żuraw”.

Fot.2. Posąg Koxingi na wyspie Gulangyu u wejścia do portu Xiamen (Amoy)

Fot.3. Fragment obrazu przedstawiającego flotę Koxingi w walce z flotą Holenderską o wyspę Taiwan

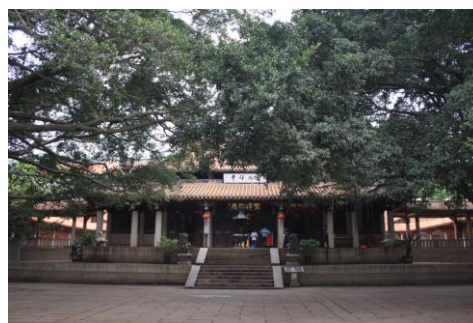
Fot.4. Inny fragment obrazu przedstawiającego flotę Koxingi w walce z flotą Holenderską o wyspę Taiwan

Fot.5. Widok na zabudowania współczesnego Quanzhou

Armia Koxingi na swój użytek zaczęła tworzyć nowoczesne odmiany różnych sztuk walki. Obok praktykowanych przez wojsko łączących zapasy, *chin-na* i lokalne doświadczenia czerpane jeszcze z doświadczeń działających tu w XVI wieku generałów Qi Jiguana i Yu Daiyou. Wzorem były także te przywiezione na te tereny przez emigrantów Hakka, a nawiązujące do pierwszego cesarza z dyn. Song, znane pod umowną nazwą *Taizu quan* (*Tai-cho kuen*). Również różne lokalne doświadczenia z prowincji Fujian, w tym pochodzące od *wu seng* (walczących mnichów), zwłaszcza z klasztorów Linqanyuan sy z gór pod Putian i Dong-chan sy z Quanzhou, a które funkcjonowały tu pod umowną nazwą *Luohan kuen*. Nie odnosiło się to wówczas do jakiegoś konkretnego, jednego stylu. Nie wiadomo ostatecznie, gdzie i jaki styl *kung fu* poznał Fang Zhong. Jedne podania mówią o *Luohan kuen* inne o południowym (Nan) *Tai-cho kuen*, który się w tym czasie rozwinął w oparciu o doświadczenia wojsk Koxingi. Niewątpliwie tak czy inaczej, musiał mieć do czynienia z tym ostatnim, kiedy już osiadł w Quanzhou.

Kiedy Koxinga pod naporem armii Qing zaatakował, wyparł urzędujących tam Holendrów i przeniósł swoją bazę na wyspę Taiwan, Fang Zhong wraz z córką pozostał na stałym lądzie i przeniósł się do Quanzhou. Być może jako tajny rezydent, bądź emisariusz tego pierwszego.

Fot.6-8. U góry, główny pawilon Chan Shaolin sy, niżej zabudowania na terenie Chan Shaolin sy

Fot.9-10. Pomnik znajdujący się w świątyni i muzeum poświęconym pamięci Fang Qiniang, oraz historii Ving Tsun Pak Hok kuen. Poniżej, podobizna Fang Qiniang z rękopisów systemu z poświęconej jej świątyni w górach nad miastem Ving Tsun

Fang Zhong miał zakończyć życie w wyniku pojedynku. Zapis w *Wubeizi* na ten temat głosi, że z córką mieszkali wówczas w jednej z podmiejskich wiosek Quanzhou. Fang Zhong wszedł w konflikt z bandą rzezimieszków z sąsiedniej wioski próbującej wymuszać w okolicy haracze. Doszło do bójki, która zakończyła się jego pobiciem i mimo troskliwej opieki Qiniang w wyniku poniesionych obrażeń śmiercią.

Mimo, iż głównym zajęciem Fang Qiniang było tkactwo, spowodowało to chęć nauczania się *kung fu* do poziomu mistrzowskiego. Innym motywem była jej uroda, co przyciągało konkurentów do jej ręki, których wyzywała do walki. Szczególnie natarczywym był niejaki Chen Duxi. Początkowo nawet się zaręczyli, ale śmierć ojca i podejście Chen Duxi do rodziny inne niż Fang, spowodowało, że Qiniang je zerwała i aby odzyskać spokój ducha przeniosła się z Quanzhou osiadając w świątyni Bailian usytuowanej w kompleksie klasztoru Dong-chan sy.

Pewnego dnia, kiedy obok świątyni Bailian wieszła na drągu w celu wysuszenia ukończoną pracę, na wyprane dzieło rąk Fang Qiniang usiadł przelatujący żuraw.

Qiniang próbowała odstraszyć ptaka, rzucając w niego czółtenkiem tkackim, które miała przy sobie, ale cokolwiek robiła, żuraw stawiał jej opór czy to unikami, pracą skrzydeł czy dziobem. Zafascynowana zaczęła go regularnie dokarmiać i studiować jego ruchy, siłę ducha, oddychanie i wydawane dźwięki. Te doświadczenia miały jej zająć trzy lata treningu. Połączyła te ruchy z technikami, których nauczyła się od ojca, ostatecznie tworząc styl Pięści Żurawia z Fujian (*Fukien Hok kuen*), czyniący z niej niezwykle utalentowaną wojowniczkę. Po latach, kolejne linie przekazu stylu, nawiązując do pseudonimu jej ojca nazwały ten już wówczas system „Pięścią Białego Żurawia” z Fujian. Uważa się, że *Hok kuen* Fang Qiniang został formalnie stworzony w okresie panowania cesarza Kangxi (1661-1722) z dynastii Qing. W XVIII wieku jej metodą walki zainteresowali się walczący mnisi z Linqanyuan

sy koło Putian i dalej trafił on do wielu lokalnych przybytków kultu w prowincji Fujian.

Fot.11. Pomnik Fang Qiniang z charakterystycznym dla tych terenów wiązaniem wokół głowy warkoczem

W tym czasie Fang Qiniang poznała swego przyszłego męża Zeng Cishu (Zeng Si; 1662-1722) po walce, którą stoczyli.

Zeng pochodził z hrabstwa Ving Tsun (Yongchun, znak Ving [Yong] pisze się w sposób właściwy dla jakichś obiektów tj. nieco inaczej niż np. w nazwie stylu Ving Tsun kuen z prowincji Guangdong, jakkolwiek fonetycznie oba znaki wymawia się tak samo), obejmującego wiele wiosek i duże centra handlowe kupców nad lokalną rzeką Jin. Współcześnie część z tych wiosek utworzyło aglomerację miejską.

Nie jest wiadomo jak Zeng Si trafił do Quanzhou. Przypisuje mu się też różne style *kung fu*, które miał wcześniej praktykować, w tym Pierwotną wersję stylu *Nan Tai-cho kuen*. Ta ostatnia wersja zdaje się najbardziej prawdopodobna, ponieważ z tego stylu pochodziła forma *Samm-chien* (*Sanzhan*), włączona później do stylu *Hok kuen*.

Tu kilka słów poświęćmy stylowi *Nan Tai-cho kuen* wybiegając nieco na przód. W XIX wieku dwóch mistrzów stylu *Nan Tai-cho kuen* z Quanzhou przekształciło go w styl *Ng-cho kuen* (Pięści Pięciu Przodków, *Wuzu quan*). System *Ving Tsun Pak Hok kuen* stał się jednym z 5 stylów stanowiących bazę nowego stylu, pozostałe to: *Luohan kuen*; *Tai-cho kuen*; *Dat Mo* [*Fut-ka*] *kuen* i *Hou kuen*). Byli to Li Jin Ren i jego styl znany jako *Yongchun Wuzu quan* i Chua Giok Beng i jego *Wuzu quan Ho Yang Pai*. Wielu praktyków *Nan Tai-cho kuen* dołączyło ostatecznie do wersji stylu w wydaniu Chua Giok Beng, a jego szkoła walki przejęła całą tradycję *Nan Tai-cho kuen*.

Zeng Si był blisko o 18 lat młodszy od swojej żony. Pozostawali w Quanzhou łącznie siedem lat. Ważnym uczniem Fang Qiniang z tego okresu obok męża, był także Yan Baijie.

Okolo 1690 roku przenieśli się z Quanzhou w rodzinne strony Zeng Si do hrabstwa Ving Tsun, gdzie zamieszkali w wiosce usytuowanej na zachodnich rubieżach współczesnego miasta.

Fot.12-14. U góry, brama wejściowa do odbudowanego klasztoru Dong-chan sy w Quanzhou nazwanego współcześnie Chan Shaolin sy. Po środku, zabudowania na terenie Chan Shaolin sy. Poniżej, wjazd do współczesnego miasta Ving Tsun (Yongchun) z symbolem żurawi

Tu rozwijali dalej wspólnie doświadczenia, opierając je częściowo o style *Luohan kuen* i *Nan Tai-cho kuen*. Otworzyli szkołę walki, a Zeng Si stał się formalnie pierwszą generacją nauczycieli tego stylu *kung fu*. Uważa się, że ćwiczyło w niej 24 uczniów, z których najwybitniejszym stał się Zheng Li.

Fot.15. Nie istniejący już dom Fang Qiniang pod miastem Ving Tsun (zamieniony przez władze w bloki z wielkiej płyty)

Yan Baijie, kiedy zakończył służbę u chińskiego admirała Shi Langa (1621-1696) służącego już wówczas dynastii Qing (Shi był za czasów dynastii Ming związany z rodziną Zheng i jej flotą, ale w 1646 roku przeszedł na stronę Qing. W 1683 roku pokonał potomków Koxingi i podbił Taiwan, przyłączając go do imperium chińskiego), osiadł też w hrabstwie Ving Tsun i pomagał im w jej prowadzeniu i doskonaleniu systemu.

Qiniang urodziła dwóch synów z których jeden - Zeng Lushi - został uczniem Yan Baijie i ostatecznie także wybitnym mistrzem rodzinnego stylu.

System *Ving Tsun Pak Hok kuen* rozwinął się początkowo w okolicznych wioskach hrabstwa Ving Tsun i przekształcał w kolejne style. Na przykład, to z wioski Dayu pochodził wybitny mistrz z XVIII wieku Zheng Li. Obecnie w wiosce Dayu działają dwie niezależne szkoły tego systemu

Fot.16. Fragment formy Samm Chien (Sanzhan) stylu Ng-cho kuen (Wuzu quan) w wykonaniu aktualnego, głównego mistrza tej szkoły w świątyni Chan Shaolin sy w Quanzhou

Ving Tsun Pak Hok kuen rozprzecznił się w całej prowincji Fujian, trafiając do Quanzhou, Zhanzhou, stolicy prowincji Fuzhou, miast Fuqing, Changle i Putian. Poprzez Linqanyuan sy pod koniec XVIII w. stał się też kluczowy dla metod walki *tongów Tientihui, Xiudao-hui* i powiązanych z tymi *tongami* środowisk Hakka, a potem już w XIX w. dla nowych stylów rozwijanych na terenie prowincji Guangdong. Style powstałe na bazie tego systemu stały się także popularne w żeńskich klasztorach Fujian, ponieważ w czasie treningu ruchy zamiast dużej siły fizycznej, wymagały przede wszystkim siły wybuchowej, opartej na pracy pierwszego dantian człowieka. *Ving Tsun Pak Hok kuen* rozwinął się w główne style systemu takie jak *Shihe quan, Suhe quan, Minghe quan, Feihe quan* i *Zonghe quan*. Stanowił też bazę dla nowych lokalnych stylów takich jak *Luohan kuen, Fu kuen* (Pięć Tygrysa z Yongtai), *Gau kuen, Si kuen* i innych.

Kupcy herbaty przybywający do prowincji Fujian przenieśli go także do prowincji Guangdong, potem na Taiwan, Okinawę i do Azji Południowo-Wschodniej. *Fukien Ving Tsun Pak Hok kuen* przez wieki miał istotny wpływ na wiele kolejnych metod, szczególnie z końcem XVIII w. i pierwszej połowie XIX w. na terenie prow. Guangdong. Wymieńmy tu tylko takie style jak *Hung-ka kuen, Chu-ka kuen, Lee-ka kuen* czy *Ving Tsun kuen*.

Fot.17-19. U góry malowidło ściennie przedstawiające domy i magazyny handlowe nad rzeką Jin dawnego hrabstwa Ving Tsun

Na zdjęciu po środku, widok na tą samą okolicę współczesnego centrum miasta Yongchun

Poniżej, widok na świątynię przodków rodu Zheng, przy której usytuowane jest centrum treningowe Hok kuen mistrza Zheng Xiaorong

Grafika lecącego żurawia: Mudassar Iqbal

Pisze się, że Li Wenmao, następca Wong Wah Bo w roli „czerwonego kija”, a potem przywódcy aktorów *Hung Suen* podczas powstania wywołanego przez *tong Tientihui* w Foshan 1854/1855), a dalej walk *Taipingów* w prowincji Guangxi (1855/1858), praktykował styl Pięści Białego Żurawia z Ving Tsun.

Fot.20. Autor w centrum treningowym mistrza Zheng Xiaorong z jednym z jego nauczycieli

Jako ciekawostkę powiedzmy, że do stylu pochodzącego od Yip Mana z doświadczeń *Ving Tsun Pak Hok kuen* trafiły via jego wersję praktykowaną w linii wywodzącej się z Zhangzhou:

- ustawienie frontalne (mające swój pierwowzór jeszcze w stylu *Nan Tai-cho kuen*);
- jako podstawowe poruszanie w walce, brak zmiany nogi wykroczonej (mające także swój pierwowzór jeszcze w stylu *Nan Tai-cho kuen*);
- uderzenia całowe (stworzone przez mistrza Yang Baija);

- ręce jako pierwsza linia obrony i ataku;
- jednoczesność obrony i ataku;
- wibrująca, falowa i wybuchowa siła *jeet jin* oparta o pracę pierwszego *dantian*;
- podstawy praktyki złączonych rąk *chi sau*;
- pośrednio poprzez *Hung Suen*, style *Hung-ka kuen*, a szczególnie *Choy Lee Fut*, idea ćwiczeń na manekinach *Mok Yan Chong* i *San Sin Chong*;
- broń *Bart Cham Dao*.

Fot.21-23. U góry, wraz z mistrzami systemu Ving Tsun Pak Hok kuen po pokazach, konferencji i tzw. wymianie, w świątyni Fang Qiniang. Od prawej siedzą Zheng Xiaorong, trzeci Su Yinghan, czwarty dr J. Szymankiewicz, szósty Pan Cheng Miao

Na zdjęciu po środku, świątynia oraz muzeum poświęcone pamięci Fang Qiniang i jej systemowi kung fu w górach nad miastem Yongchun

U dołu, wewnątrz świątyni i muzeum poświęcone pamięci Fang Qiniang

Fot.24-27. Z mistrzami i we wnętrzach szkół stylu Pięści Żurawia we wsi Dayu

Inną ciekawostką związaną z rozwojem systemu Fang Qiniang jest koncepcja manekina treningowego, który rozpowszechnił się wraz ze stylem *Ving Tsun Pak Hok kuen* już w stylach rozwiniętych na jego bazie, głównie w prowincji Guangdong i jest stosowany w różnym kształcie do dnia dzisiejszego. Pierwotnie miał on 14 pali z centralnym posiadającym dwa ramiona, a ćwiczenie na nich bazowało na taoistycznych, szamańskich krokach *Yubu*. W czasach Hung Hegoona oraz jego wypraw z operą *Hung Suen* po delcie Rzeki Perłowej, pojedynczy dawniej centralny słup, mocowany do pokładu sampana w celu treningów aktorów, miał już cztery ramiona. Do tego wzoru konstrukcyjnego na Tajwanie później dodano jeszcze trzy ruchome ramiona.

Rozwinięty w czasie powstania *Taipingów* przez twórcę stylu *Choy Lee Fut* – Chan Heunga i jego uczniów do kilkunastu urzędzeń, posiadał ostatecznie kształt jednego słupa z trzema imitującymi ręce kończynami i jedną „nogą”, zyskując już w XX wieku sławę dzięki stylowi doktora Leung Jana - *Ving Tsun kuen* z Foshan. Tu historia zatoczyła koło, bo w tej wersji został ponownie wprowadzony współcześnie w stylach *Fukien Ving Tsun Pak Hok kuen*.

Funkcjonuje też kilka podobnych wersji manekina w innych współczesnych stylach z Guangdongu i na Tajwanie (np. *Hung-ka kuen* [trzy ramiona w tym jedno ruchome i jedną nogę], *Chu-ka kuen* [z dziesięcioma ramionami], *Hei Hu Pai* [sześć ramion oraz dwie nogi] czy *Wing Chun Pao Fa Lien* [pięć ramion i jedna noga]).

Na przełomie XIX/XX wieku historia życia i dokonań Fang Qiniang stała się kanwą, na podstawie której autorzy chińskich popularnych powieści „o wojownikach”, stworzyli postać legendarnej Ng Mui i spółki.

Potem w latach siedemdziesiątych XX wieku, za zgodą GM Yip Kai Mana, dziennikarz z Hong Kongu napisał „historię stylu Ving Tsun kuen” wykorzystując do tego jeszcze raz postać Fang Qiniang, a także innych prawdziwych zdarzeń z historii linii Pięści Żurawia jaka się rozwinęła na terenie miasta Zhangzhou w prowincji Fujian tj. mistrza Zhang Cangrong, jego córki Xiangniang oraz zięcia Zhang Yanghua.

Fot.28-29. Na zdjęciu powyżej, rekonstruowany współcześnie dom rodzinny mistrza Zheng Li z pierwszej połowy XVIII wieku we wsi Dayu

Poniżej, manekin stosowany współcześnie przez style Hok kuen, wzorowany na praktykowanym w stylu Ving Tsun kuen na terenie prowincji Gunangdong

Dopiero w latach dziewięćdziesiątych XX wieku Pekijski Instytut Badawczy chińskich sztuk walki zlokalizował takie postaci jak Yim Yee, Yim Ving Tsun i jej męża Leung Bok Chan jako członków *tongu Tientihui*. Dwie pierwsze ze środowiska Hakka i pochodzące z Quanzhou, które realizowały swoją misję później w hrabstwie Langcheng, a ostatecznie w sąsiedniej prowincji Guangdong w mieście Zhaoqing.

Pierwotna wersja stylu Hung Hegoona, znana współcześnie jako *Hung-ka kuen* (*Hung Gar*) opierała się przede wszystkim o dwa style *Fu kuen* (jedna z pierwotnych wersji Pięści Tygrysa) i *Pak Hok kuen*, które poznawał w Zhangzhou w ramach wypraw po zakupy herbaty z ojcem, a potem długi pobyt związany z członkostwem i szkoleniem w ramach *tongu Tientihui*. To co praktykował, w nawiązaniu do rozwiniętej przez niego formy walki na terenie Foshanu, nazywane było *Fu Hok kuen*. *Fu kuen* w wydaniu tego stylu przypomina zasady, na których opiera się i okinawskie *Uechi Ryu karatedo*, a elementy techniczne *Hok kuen* Hung Hegoona miał poznawać od swojej żony, która według legendy pochodziła z rodziny potomków Fang Qiniang.

Linia *Hok kuen* rozwinięta w hrabstwie Ving Tsun, via stolicę prowincji Fuzhou i wyspę Kume, trafiła w 1824 roku po raz pierwszy na Okinawę, stając się jedną z podstaw miejscowego *toutyi* (*karate do*).

Fot. 30-32. U góry, autor z mistrzem Lee Kong podczas konferencji dotyczącej systemu Ving Tsun Pak Hok kuen i stylów pochodnych w mieście Ving Tsun w 2015 roku

Na zdjęciu po środku i u dołu, autor i jego uczeń Sifu Ł. Pieczonka podczas dyskusji dotyczącej technicznych aspektów stylu Ving Tsun Pak Hok kuen z Zhangzhou w szkole mistrza Lee Kong w Hong Kongu

Fot.33. Z mistrzem Lee Kong w jego szkole w Hong Kongu, którą dzieli z zięciem Kong Chi Keung, uczniem Au Chi Shinga z linii Wong Tze Winga - ucznia GM Yip Mana, praktykiem stylu Ving Tsun kuen

Główna linia Pięści Żurawia (styl *Sik Hok kuen*) w wydaniu Higaonny Kanryo trafi do Naha dopiero pod koniec XIX wieku. Słynny styl *Sik Hok kuen* systemu Pięści Żurawia w początkach XX wieku trafił na Taiwan i tam jest do dziś głównie kultywowany.

O dokonaniach Fang Qiniang wiedza została spisana w formie literatury. Tajna przez wieki księga *Wubeizi* z prowincji Fujian jest ilustrowana między innymi podobizną Fang Qiniang i charakterystycznymi dla *Ving Tsun Pak Hok kuen* ruchami.

Rękopisy kolejnych rozdziałów *Wubeizi* (po jap. *Bubishi*) napisane w języku chińskim zawierają analizę technik *Ving Tsun Pak Hok kuen* i *Luohan keun*, w tym ataków na punktu *dim mak* i tradycyjną medycynę.

W XXI wieku środowisko systemu z miasta Ving Tsun (Yongchun) wydało też dwie specjalne talie kart, zawierających 108 kluczowych ruchów systemu. Obok *Wubeizi*, dwie inne książki oparte o te rękopisy pozostają nadal nie ujawnione, dostępne tylko dla kolejnych spadkobierców poszczególnych uznanych przez środowisko *Vin Tsun Hok kuen* szkół i stylów. Jedną z nich jest szkoła *Syma Yen Tientihui Ving Tsun Kuen Bolan Guan*. Badaczem tradycji systemu i jego spuścizny w mieście Ving Tsun był przez wiele lat mistrz Su Yinghan.

System *Ving Tsun Pak Hok kuen* poprzez style praktykowane w miastach Ving Tsun i Zhangzhou, trafił oficjalnie do Polski po raz pierwszy w latach 2014/2015 poprzez najwybitniejszych mistrzów obecnej doby Zheng Xiaoronga i Lee Shing Leunga (Lee Kong).

Fot.34. Zdjęcie zbiorowe z pierwszego seminarium w Polsce Ving Tsun Pak Hok Kuen w Starej Wsi z autorem, jego uczniem Sifu Ł. Pieczonką, mistrzem Zheng Xiaorong i jedną z grup międzynarodowego teamu karateków praktykujących tzw. karate tradycyjne z linii mistrza H. Nishiyamy uczestniczących w zajęciach

Był praktykowany przez ćwiczących karate tradycyjne z całego świata na tygodniowych specjalnych stażach w centrum treningowym Stara Wieś.